

Київський університет імені Бориса Грінченка
Вища педагогічна школа Співки польських вчителів
(м. Варшава, Республіка Польща)
Благодійний фонд сприяння розвитку освіти імені Бориса Грінченка

КОМПЕТЕНТІСНО ЗОРІЄНТОВАНА ОСВІТА: ЯКІСНІ ВИМІРИ

Програма Міжнародної
науково-практичної конференції

14 травня 2015 року

м. Київ

Порядок роботи конференції

14 травня 2015 року

Модератор:

Хоружа Людмила Леонідівна, проректор з наукової роботи Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор

ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

10.30–11.15

конференц-зала, ауд. 227

ВСТУПНЕ СЛОВО

Огнев'юк Віктор Олександрович, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філософських наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України

Нагородження грамотами студентів-переможців Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт, Всеукраїнської студентської олімпіади 2014–2015 н. р. та їхніх наукових керівників

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Стіваковський Олександр Володимирович, народний депутат Верховної Ради України, перший заступник Голови Комітету з питань науки і освіти, доктор педагогічних наук, професор

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

11.15–13.00

конференц-зала, ауд. 227

Презентація колективної монографії

«Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри»

Чернуха Надія Миколаївна, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор

ДОПОВІДІ

Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх психологів

Лозова Ольга Миколаївна, завідувач кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Інтерактивність навчання та соціальні компетенції вчителя

Стефан Мешальський, ректор Вищої педагогічної школи Спілки польських вчителів (м. Варшава, Республіка Польща), доктор хабілітований гуманістичних наук у галузі педагогіки, професор звичайний

Формування іншомовної компетентності майбутніх учителів початкової школи: сучасний стан, освітні перспективи

Котенко Ольга Володимирівна, завідувач кафедри іноземних мов і методик їх навчання Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент

Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх психологів

Доповідь на пленарному засіданні Міжнародної науково-практичної конференції «Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри». (Київ, 14.05. 2015., Київський університет імені Бориса Грінченка).

Як показують останні події, економічна, політична та соціальна ситуація на Україні, й в усьому світі доволі нестабільна: політичні кризи, майнова поляризація суспільства, безробіття, викликають труднощі не лише соціально-політичного, а й психологічного характеру. Прискорення темпоритму життя великого міста, пресинг великих обсягів інформації, самотність у натовпі вимагають від людини високої стресостійкості. Невідповідність образу події, життєвих стратегій вимогам сучасного суспільства призводять до дезадаптації. Не випадково протягом ХХ століття середньорічний показник поширеності всіх психічних і поведінкових розладів у світі збільшився в 10 разів [Л. Н. Юрьєва].

Згідно з даними останніх досліджень німецьких психологів, понад 160 мільйонів європейців (40 % населення) мають психічні розлади, найпоширеніший з яких – депресія [О. Миколук. http://dialogs.org.ua/issue_full.php?m_id=24055]. За даними Українського науково-дослідного інституту соціальної і судової психіатрії та наркології, в Україні у 2012 р. психічними розладами страждали 103,4 тисяч осіб.

Кількість осіб з тимчасовими, оборотними психічними дисфункціями й розладами, невротичною структурою особистості, що суттєво ускладнює адаптацію в соціумі, не піддається статистичному обліку. За словами В. О. Янчука: «Логіка суб'єктивності людини в її взаємодії із зовнішнім і внутрішнім світом створює підстави для твердження про те, що фактично вона живе в самою собою створеному світі, а точніше, в опосередкованій індивідуальністю суб'єктивній інтерпретації цього світу» [В. О. Янчук, с. 8].

За цих обставин наявність кваліфікованої психологічної підтримки, допомоги, реабілітації.

Отже, і підготовка практичних психологів під час навчання у ВНЗ має ґрунтуватися на дослідницькій основі.

2014 року вийшла друком колективна монографія **Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх психологів**: моногр. / авт. кол.; під наук. ред. Лозової О.М. – Вінниця: "Віндрук", 2014. – 224 с., яка стала результатом останніх наукових досліджень викладачів, аспірантів і магістрантів кафедри практичної психології Інституту людини.

Виконані під об'єднавчою ідеєю науково-дослідної теми кафедри («Змістові та мотиваційні аспекти формування професійних компетентностей майбутніх психологів»), інкорпоровані до наукової діяльності Інституту людини

У розміщеній в цій книзі статті доцентів кафедри Л. І. Подшивайлової та М. М. Подшивайлова «Компетентнісні виміри професії психолога» описано зміст соціальної, особистісної та професійної компетентності психолога; розглянуто критерії професійної придатності до психологічної діяльності, професійні протипоказання; розкрито систему умінь вирішувати типові задачі діяльності при здійсненні виробничих функцій; подано

кваліфікаційну характеристику посади психолога та модель особистості практичного психолога.

Доцент кафедри О.Д. Піркова із залученням власного психотерапевтичного досвіду та досвіду закордонних колег, всебічно й деталізовано розглядає одну з найпродуктивніших для формування професійної свідомості психолога – етичну компетенцію. Як зазначає автор, цю, менш звичну для розгляду, компетентність зазвичай або не виокремлюють в самостійну сферу компетенцій, або зовсім обминають увагою. Специфіка етичної компетенції психолога-практика полягає в тому, що вона включає в себе все те, що відносять до норм повсякденної взаємодії, буденного етикету.

Матеріал кандидата психологічних наук О. Л. Нагули закладає теоретико-методологічну основу професійної підготовки студентів практичних психологів у напрямі просвітницько-консультативної діяльності щодо роботи з різними категоріями клієнтів стосовно формування у них усвідомленого батьківства та батьківської компетентності. Автор вбачає особливості просвітницько-консультативної діяльності психолога з батьками та молодими подружжями у досягненні триєдиної мети (просвітницької – підвищення психолого-педагогічної культури батьків, допомога у вихованні дітей за умови особистісного впливу батьків на їх виховання; пропедевтичної – ініційоване психологом чи батьками консультування з метою попередження виникнення проблем, помилок у батьківському вихованні; корекційної – допомога у виокремленні проблеми, знаходження шляхів її вирішення спільно з батьками). Опрацювання та засвоєння цих матеріалів сприятиме формуванню у студентів стійких професійних мотивів, відповідального ставлення до власного професійного й особистісного зростання у сфері компетентного батьківства.

В рамках статті «Студентська група як чинник набуття професійної компетентності» доцент О.Д. Кайріс аналізує проблему впливу студентської групи на процес формування професійної компетентності студентів, зокрема студентів – майбутніх психологів. Розглядаючи проблему, автор з'ясовує психологічний зміст тих групових явищ, процесів і механізми, що забезпечують формування професійної компетентності в умовах життєдіяльності студентської групи. Доведено, що професійні компетенції студентів, сформовані у зрілій студентській групі, є найважливішою умовою майбутньої успішної професійної діяльності.

Аналіз таких складових соціальних компетенцій студентів, як знання про соціально-психологічні явища міграції, маргіналізації, асиміляції дозволив доценту О. М. Тохтамишу виявити їх спільні закономірності та власну специфіку на теренах України. У статті розглянуто соціально-психологічні проблеми асиміляції й акультурації, прояви конформізму і збереження культурної ідентичності, які супроводжують найбільш поширений тип міграції в сучасній Україні – зумовлену економічними процесами трудову міграцію.

У результаті дослідження, проведеного доктором психологічних наук В. Р. Міляєвою, доцентом кафедри Н.К. Лебідь та Ю.В. Бреус окреслено психологічний портрет середньостатистичного студента соціономічного типу професій за параметрами прояву особистісної активності. На підставі розлогої системи емпіричних даних авторам вдалося проаналізувати систему життєвих смислів майбутніх фахівців соціономічних професій, їхні ціннісні орієнтації, рівні прояву базисних переконань, рівні домагань, потреби студентів у

досягненнях, цілі, засоби і результати діяльності. Особливої уваги заслуговує розроблена модель програми психолого-педагогічного забезпечення розвитку потенціалу особистості в освітньому середовищі ВНЗ.

Вибір абітурієнтів на користь професії психолога зумовлюється системою образів, які сукупно складають картину світу професій. У статті «Психосемантичний зміст картини світу професій абітурієнтів психологічних спеціальностей» автори зіставляють цей феномен у свідомості абітурієнтів, що здобувають першу вищу освіту, з тими, хто вирішив здобувати другу вищу психологічну освіту. Порівняльному аналізу піддано: психосемантичний зміст, яскравість та повноту образів, їх кількісні, якісні показники та взаємозв'язки. Встановлено зв'язки між суб'єктивною приємністю світу професій та віком абітурієнта, між структурою картини світу професій та професійною орієнтацією абітурієнта. Назагал, попри низку суб'єктивних відмінностей, абітурієнтам обох груп характерне сприйняття світу професій як позитивного і безпечного.

Доцент Н.М. Дятленко, розглядаючи лідерські якості студентів-психологів як складову їхньої професійної компетентності, аналізує низку умов для реалізації лідерського потенціалу майбутніх фахівців. Зокрема, в навчальній діяльності лідерський потенціал студентів реалізується в процесі вирішення навчальних завдань, у науковій роботі – через участь у різних наукових студентських товариствах, виступах на науково-практичних конференціях, тренінгах, проектах, програмах; у позанавчальний час – через громадську діяльність (волонтерський рух, участь у роботі органів студентського самоврядування, в молодіжних організаціях, творчих групах). Особливої уваги приділено розвитку мотивації студентів до лідерства як необхідної якості психолога, що сприятиме самоствердженню, самореалізації, впевненості в собі, набутті організаторських вмінь і навичок, що є дуже важливим у майбутній професійній діяльності.

Доцент кафедри Т.В. Циганчук пропонує нову технологію формування стресостійкості у студентів вищих навчальних закладів. У публікації проаналізовано моделі формування стресостійкості, розкрито зміст заходів програми з її підвищення у молоді. Розкрито мету і завдання програми, її змістову структуру, хід проведення тренінгових занять. Особливу увагу звернено на формування позитивного образу стресової ситуації, навчання когнітивному аналізу ситуації, прогнозування поведінки в залежності від обставин, актуалізацію навичок довільної релаксації та напрацювання досвіду застосування прийомів і формул аутогенного тренування в стресових ситуаціях. Автор наводить дані перевірки ефективності програми в процесі атестації академічних знань.

У статті «Вікова зумовленість суб'єктивної оцінки стресових подій» (автори – доцент О. П. Таран і магістр Н. М. Макарова) розкрито питання стресу та стресових ситуацій, виявлено найбільш значущі стресові події. Виокремлено три вікові групи досліджуваних, проаналізовано їхнє ставлення до стресу та особливості переживання стресогенних ситуацій. З'ясовано, що стресогенність ситуації, і відповідно, реакція на неї залежать від статі, віку, місця роботи та проживання, сімейного стану особистості. Швидкий темп життя, проблеми на роботі і вдома, вплив оточення чинять значний вплив на емоційний стан людини.

Сучасне суспільство потребує залучення до процесу свого розвитку професійних психологів, у зв'язку з чим зростають вимоги не лише до знань та вмінь, які отримують майбутні психологи під час навчання у вищому навчальному закладі, але, в першу чергу, до особистості професіонала. Одним із критеріїв, за яким можна характеризувати особистість, є цінності, оскільки саме вони виражають глибинні потреби і мотивують до певної дії або ж, навпаки, до бездіяльності. Статтю «Ціннісні орієнтації студентів-психологів з різними репертуарами життєвих ролей» (автори – доцент Т. В.Вакуліч і магістр О. Р. Рафіков) присвячено дослідженню взаємозв'язку між ціннісними орієнтаціями й тими життєвими ролями, які реалізуються студентами-психологами у суспільному житті.

Серед феноменів, що описують психологічну багатогранність особистості, окреме місце посідають самоактуалізація та захисні механізми психіки. Як показало дослідження О.М. Тохтамиша й О.А. Коноплі, студентам з більш високими показниками рівня самоактуалізації властиві менш виражені показники прояву дії захисних психологічних механізмів. Зроблено висновок: для розвитку якостей особистості, що самоактуалізується, найбільшу перепону складає психологічний механізм компенсації. Проте автори диференціюють несвідомі прояви дії цього механізму компенсації від компенсаторності і надкомпенсації як одних із провідних принципів реабілітаційної психології й аргументовано доводять зроблене розрізнення.